

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Schriftmeditatie

Zij dan leidden Jezus van Kajafas in het rechthuis. (...) En zij gingen niet in het rechthuis.

Johannes 18:28

In het rechthuis wordt recht gesproken. Daar komen doorgaans geen goede mensen. Wel slechte. Mensen, die heel wat op hun geweten hebben. Die op de één of andere misdaad betrappt zijn geworden. Die moeten vroeg of laat voor de rechter verschijnen. Zo gaat dat in de wereld. Zo gaat dat ook onder ons. Ieder weet dat.

Zij dan leidden Jezus van Kajafas in het rechthuis. Jezus is dus ook in het rechthuis geweest. Hij heeft daar ook voor de rechter gestaan. Door die rechter wordt Hem de vraag gesteld: "Wat hebt gij gedaan?" (vs. 35). Op deze vraag zou door Jezus heel wat geantwoord kunnen worden. Als Hij daar had moeten vertellen wat Hij allemaal gedaan had. Dan had dit een opsomming kunnen worden van allemaal 'goede werken'. Want Hij was het land doorgestaan, goed doende. Hij had nog nooit iets onbehoorlijks gedaan. Hij had zieken genezen, blinden de ogen geopend, doven de doren doorboord, kreupelen doen gaan en lammen doen staan. Hij had mensen hun zonden vergeven, wanneer dat de kwaal was die hen drukte. Hij had zelfs doden doen opstaan. Op de vraag "Wat hebt Gij gedaan?" had Jezus kunnen antwoorden: "Ik heb alleen maar goed gedaan!"

Doch dat heeft Hij niet gezegd. Want Hij stond daar in de plaats van Zijn volk. Hij stond daar als de 'zondebok', beladen met de zonden van Zijn volk. Dat is een volk dat nog nooit iets behoorlijks gedaan heeft. Zo leren zij zichzelf kennen. Het is een volk dat de voetstappen van de Heere Jezus moet drukken. Zij komen daardoor ook in het rechthuis terecht. De weg naar het Vaderhuis liep voor de Heere Jezus door het rechthuis. De weg naar

het Vaderhuis, alwaar vele woningen zijn, loopt voor Zijn volk ook door het rechthuis.

Als zij in het rechthuis komen, dan wordt ook aan hen de vraag gesteld: "Wat hebt ge gedaan?" En wat moet dan geantwoord worden? Geen enkele goede daad kan dan worden voorgedragen. Dan moet schaamte het aangezicht bedekken. Dan moeten ze bekennen dat ze niet anders dan kwaad gedaan hebben. Dat ze tegen al de geboden Gods zwaarlijk hebben gezondigd en niet één daarvan gehouden hebben. Dan moeten ze met David belijden: "Want ik gevoel de grootheid van mijn kwaad. Mijn zonden zie 'k mij steeds voor ogen zweven. 'k heb tegen U, ja U alleen, misdreven; Uw wil en wet, zo heilig, stout versmaad. Ik heb gedaan dat kwaad was in uw oog. Dies ben ik Heer' Uw gramschap dubbel waardig. 'k erken mijn schuld die U tot straf bewoog. Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig."

Dat wordt in het rechthuis beleefd. Men kan dan niet anders verwachten dan dat men voor eeuwig veroordeeld worden zal. "Zo Gij in 't recht wilt treden, o Heer', en gadeslaan onz' ongerechtigheden – ach, wie zal dan bestaan? Maar neen, daar is vergeving..." Waarom? Daarom, dat Jezus in het rechthuis verkeerd heeft. Hij is, onschuldig, door de wereldlijke rechter veroordeeld om ons daarmee van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, te bevrijden. Zo zegt de Heidelbergse Catechismus het. Zo is het naar het Woord van God. Want Hij, Die geen zonde gekend of gedaan heeft, heeft God tot zonde gemaakt. Opdat wij zouden worden rechtvaardig voor God in Hem.

Dit wordt door goddelozen verstaan. Dat zijn mensen die er door de ontdekkende werking van de Heilige Geest achter gekomen zijn, dat zij goddelozen zijn. Zij leren door het

geloof verstaan dat zij in het rechthuis voor God alleen vrijuit kunnen gaan omdat Jezus voor hen heeft gestaan, in hun plaats. "Welzalig hij, die 't mag gebeuren dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren..." Naar recht niet schuldig – hoe is dat mogelijk?

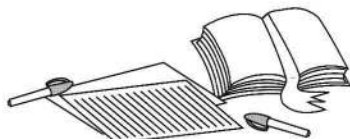
"Wat hebt Gij gedaan?", zo vroeg de rechter aan Jezus. Hij had geen onbehoorlijke dingen gedaan. En toch heeft Hij wat gedaan! Hij heeft alles gedaan om Zijn volk naar recht zalig te kunnen maken. Daar heeft Hij voor geleden. Daar is Hij voor gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle. Opdat mensen die verloren zouden moeten gaan, in het rechthuis vrijuit zouden kunnen gaan, vrij voor God. Zalig heilgeheim voor diegenen die met Jezus in het rechthuis mogen verkeren.

En zij gingen niet in het rechthuis. Dat waren de vrome Joden. Het Sandrehin met hun aanhang. En die aanhang is heel groot. Helaas!, je vindt ze nog overal. Zij willen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden. Stel je voor: een nette man, en nette vrouw en dan in het rechthuis te moeten komen. Wat zouden de mensen dan wel van hen moeten denken? Dan zouden ze minstens denken dat zij één of andere misdaad gepleegd hadden. En daar is men veel te goed voor. Zij blijven liever buiten het rechthuis. Zij worden derhalve ook nooit veroordeeld. Maar zij leren ook nooit het bevrijdende werk van de Heere Jezus Christus in der waarheid kennen. Wat Hij voor zondaren, slechte mensen, gedaan heeft, leren zij nooit verstaan. Als goede mensen – zo zien zij zichzelf – is Jezus voor hen nog nooit noodzakelijk, gepast, dierbaar en beminnelijk geworden. Want dat wordt in het rechthuis geleerd. Wie het daar mag leren, die ziet zich door het rechthuis de weg naar het Vaderhuis gebaad. Arme mens, die nooit in het rechthuis

komt. Hij mag menen rijk en verrijkt te zijn en aan geen ding gebrek te hebben. Hij weet niet dat hij arm, jammerlijk, naakt en blind en ongelukkig is. Als hij buiten het rechthuis blijft, zal hij ook buiten het Vaderhuis blijven. Hij moet straks eeuwig buiten staan, als hij in het uur van het laatste gericht bevonden zal worden door de Rechter van hemel en aarde, zonder een Borg te hebben leren kennen voor zijn schuld.

Salig hij daarentegen die in het rechtshuis terecht mag komen en Jezus daar mag zien staan met ogen des geloofs. Die zal door het geloof in Hem, om Zijnentwil, straks eeuwig binnen gaan. Ja, zalig is hij die dat mag verstaan.

Wijlen Ds. H.C. van der Ent

VAN DE REDACTIE

Inhoud.

In deze aflevering van ons blad hebben we een lijdensmeditatie opgenomen over Johannes 18:28 van wijlen ds. H.C. van der Ent. Van de hand van ds. P. Roos te Damwoude is een reactie opgenomen op een artikeltje van ds. H.C. Mijnders verschenen in het kerkblad voor het Noorden. Ds. M.C. Tanis schrijft een vervolgartikel over het Avondmaalformulier. Ds. J.M.J. Kieviet schrijft over "het aanbod van genade." Ds. P. van Zonneveld schrijft opnieuw een brief aan ouders.

Ontmoetingsdag Werkendam

We herinneren u aan de datum en de plaats: D.V. Zaterdag 26 april in de Chr. Geref. Kerk.

Chr. Geref. bezinningskring Veenendaal e.o.

D.V. woensdag 9 april: ds. H. Polinder "de praktijk van het gebed." Aanvang 19.45 uur in de bijzaal van de Chr. Geref. Kerk "Pniël" te Veenendaal, Tuinstraat 133.

ReVOKE

Reformatische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen.

Bijeenkomst D.V. 5 april 2003 in de Gomarusscholengemeenschap te Gorinchem.

Het openbare gedeelte begint om 14.45 en is toegankelijk voor alle belangstellenden.

Ds. B. van der Heiden hoopt een lezing te houden met als titel:

Een Bijbelse boodschap voor kinderloze echtparen. Er is gelegenheid tot vragen stellen. Sluiting 17.15 uur.

In de Rechte Straat

Een voormalig Pools priester, Tomasz Pieczko, hoopt een serie spreekbeurten te vervullen in Nederland. Deze heeft in de Gereformeerde Kerk van Warschau belijdenis gedaan, heeft theologie gestudeerd in Frankrijk in Aix-en-Provence en hoopt voor de stichting In de Rechte Straat werk te gaan verrichten in het meest roomse land van Europa, Polen.

Zaterdag 5 april te Gouda in de aula van het Driestar College, gebouw Alpha, Ronsseplein 1.

Woensdag 9 april in Monster, Hervormd Centrum 'De Haven', Havenstraat 1.

Donderdag 10 april, Hoevelaken, Van Lodenstein College, Zuiderinslag 1.

Vrijdag 11 april Urk, (Chr.Geref.) Maranathakerk, Pyramideweg 66.

Biddag voor gewas en arbeid

De jaarlijkse biddag voor gewas en arbeid mocht weer gehouden worden. Daar was dit jaar zeker alle reden voor om zich een dag af te zonderen voor Gods Aangezicht. De wereld verkeert in spanning. Hoe zal het verder gaan rondom Irak? Zal het gevolgen voor de rest van de wereld met zich meebrengen als rond Irak de strijd losbreekt? Zijn wij dan veilig? De bede moge worden opgezonden die we vinden in psalm 17:8 "Bewaar mij als het zwart des oogappels, verberg mij onder de schaduw Uwer vleugelen." De pluimveehouders werden getroffen door vogelpest. Hoeveer zal de vogelpest zich nog uitbreiden? Opmerkelijk dat dit niet het eerste is waardoor ons land wordt getroffen. Er is in het recente verleden varkenspest geweest, mond- en klauwzeer en nu vogelpest. Wat zou het erg zijn als zou gelden: Geslagen en geen pijn gevoeld. De Heere geve ware verootmoediging, bekering, zoals dat eens in Ninevé gevonden werd. Weer is onderstreept dat we met al onze kennis en wetenschap zeer kwetsbaar zijn. Er hoeft maar zo weinig te gebeuren en alles is in de war. De Heere geve dat alle arbeid de komende tijd in afhankelijkheid van Hem gedaan zou mogen worden, op school, in het huisgezin op het land, in de kas, in de visserij, in de werkplaats of op het kantoor. Moge ook alle ambtelijke arbeid in de beleving van de afhankelijkheid van de Heere verricht worden met de bede om Zijn zegen over die arbeid.

Verschijningsdatum volgende nummer

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. 3 april verschijnen. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijke dank voor uw medewerking.

AvH.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting

Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar.

Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Satan probeert Gods kinderen van elkaar te vervreemden, tracht hen bitter en jaloers op elkaar te maken opdat zij elkaar zouden verbijten en vereten.

Het eerste middel tegen deze list van de satan is dat we meer op elkaars genaden dan op elkaars zwakheden en gebreken moeten letten. Men is van zijn plaats als men graag naar de gebreken van anderen ziet. Genade is het aangenaamste, lieflijkste en heerlijkste voorwerp waarop een begenadigd oog zich kan vestigen. Het is dwaas meer naar de duisternis dan naar het licht te zien. De Heere zag meer naar de oprechtheid van David en Asaf, dan naar hun gebreken en zonden. De Heere zag ook meer op de lijdzaamheid van Job dan op zijn drift en ongeduld. Brooks spoort Gods kinderen aan hierin te gelijken op hun hemelse Vader.

Het tweede middel tegen deze list van de satan is te overwegen dat liefde en eenheid het meest de veiligheid en zekerheid bevorderen. Eenheid is de sterkste band tot veiligheid in kerk en staat. Brooks noemt het voorbeeld van een bundel pijlen. Als die bundel bijeengebonden is kun je de pijlen niet breken. Maak je de bundel pijlen los dan kunnen ze afzonderlijk gemakkelijk gebroken worden. Verdeeldheid onder Gods kinderen is gevaarlijk.

Heet derde middel is de geboden te overdenken die oproepen tot onderlinge liefde. Er valt te denken aan Johannes 13:34 "Een nieuw gebod geef Ik u dat gij elkander lief hebt; gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander lief hebt." In de eerste eeuwen van het christendom viel het de heidenen op dat christenen die geen familie van elkaar waren elkaar toch trouw bleven en naar elkaar omzagen.

Het vierde middel is meer te letten op de lieflijke en uitnemende dingen waarin Gods kinderen met elkaar overeenkomen dan op de dingen waarin zij van elkaar verschillen. Er is immers overeenkomst wat grote zaken betreft, zoals in die aangaande God, Christus, de Heilige Geest en de Schrift. Op blz. 247 haalt Brooks een gezegde van een heiden aan: "Er zijn geen beesten die zo boosaardig

jegens mensen zijn als de christenen dit jegens elkaar zijn."

Het vijfde middel is te overwegen dat God de God des vredes is, dat Christus de Vorst des vredes is en dat de Heilige Geest een Geest des vredes genoemd wil worden. De vrucht des Geestes is immers liefde, blijdschap, vrede... (Galaten 5:22). Waarom zouden de heiligen dan geen kinderen des vredes moeten zijn? De ouden waren gewoon de vrede af te beelden in de gedaante van een vrouw met de hoorn van overvloed in haar hand. Vrede vermenigvuldigt de zegeningen. Vrede en liefde onder Gods kinderen vrijdelt de raadsragen der vijanden.

Het zesde middel is zoveel mogelijk de vrede met God te bewaren. Wat men weet wordt te weinig in praktijk gebracht. Laban en Ezau kwamen met kwade bedoelingen tot Jakob. Jakobs wegen behaagden de Heere. De Almachtige beschermde Jakob tegen hen. Wie de vrede met God breekt, wordt vervuld met afgunst, trots en twist. Het gevolg is bijten en vereten van elkaar totdat men elkaar verteerd heeft.

Het zevende middel is acht te geven op de nauwe betrekking die er bestaat tussen Gods kinderen onderling. De leden van het natuurlijke lichaam zijn dienstbaar en nuttig voor elkaar, zo dient het ook te zijn met Gods kinderen, die samen een geestelijk lichaam vormen. De leden van het geestelijk lichaam dienen elkaar niet te pijnigen en te verwoesten. Gods kinderen dienen onder de overste Leidsman, de Heere Jezus te strijden tegen de wereld, het vlees en de duivel. Gods kinderen zijn gezamenlijk op reis naar het nieuwe Jeruzalem en erfgenamen des hemels.

Het achtste middel is scherp te letten op de ellenden die door tweedracht ontstaan. Ontbinding is de dochter van de tweedracht. Tweedracht is tot droefheid voor eerstbeginnenden in de genade. Tweedracht geeft stof aan de goddelozen om kwaad van de Heere, van Zijn volgelingen en Zijn dienst te spreken. Tweedracht is een van de grootste struikelblokken voor anderen.

Het negende middel is te overdenken dat het geen vernedering voor u is om als eerste vrede en verzoening te zoeken. Het is eerder een eer hier de eerste mee te zijn. Wie het eerst de vrede begint na te jagen, lijkt het meest op God. De Heere zoekt immers vrede door Zijn Geest en gezanten met arme schepselen. God is de beledigde partij en zoekt het eerst vrede met anderen te zoeken. Er staat in Hebr. 12:14 "Jaagt de vrede na met allen, en de heiligmaking zonder welke niemand den Heere zien zal." Najagen betekent net als wilde dieren en roofvogels handelen die hun prooi snel en ver achtervolgen om die te kunnen grijpen.

Het tiende middel is dat de heiligen zich verenigen en samen wandelen in de wegen der genade en der heiligheid, zover als zij overeenstemmen met elkaar, daarbij het Woord als richtsnoer nemend. Het is een goede zaak samen te bidden, te luisteren, te overleggen en te wenen. Het is dwaas als een weg voor 99 van de 100 kilometer samen loopt helemaal gescheiden op te trekken vanwege die ene kilometer verschil. Is het niet mogelijk alles samen te doen, doe dan samen wat samen gedaan kan worden. Oordeel alleen naar de regel van het Woord. Bij verschil van mening dient het Woord Gods de doorslag te geven.

Het elfde middel is veel bezig te zijn in het oordelen en veroordelen van zichzelf. Wie zichzelf het meest oordeelt is het meest bevreesd anderen te oordelen. Wie zichzelf oordeelt en veroordeelt, oordeelt met liefde over anderen. Brooks wijst in dit verband op Matth. 7:1-2 "Oordeelt niet opdat gij niet geoordeeld wordt, want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en met welke maat gij meet, zal u weder gemeten worden."

Het twaalfde middel is met ootmoedigheid bekleed te zijn. **Ootmoed** maakt een mens vreedzaam onder broederen, vruchtbaar in weldoen, blijmoedig in lijden en bestendig in een heilige wandel. Ootmoed doet een mens degene die hem vervloekt zegenen en bidden voor degene die hem vervolgt. We lezen op blz. 256 "Een ootmoedig hart is een woning voor God, een leerling voor Christus, een metgezel der engelen, een

bewaarplaats der genade, en een toebereider voor de heiligheid." De ootmoed kan wenen over de zwakheid van anderen en zich verheugen over de genade van anderen. De ootmoed eert degene die sterk is in de genade en steunt degene die zwak is in de genade. Ootmoed laat veel goeds buiten zichzelf zien en weinig goeds in zichzelf vinden. Ootmoed geeft hoge gedachten van anderen en lage gedachten van zichzelf. Ootmoed laat een mens veel heerlijkheid en uitnemendheid in anderen zien en veel geringheid en zondigheid in zichzelf. Ootmoed maakt een mens uitnemend in het bedekken van gebreken van anderen, in het vermelden van hun goede daden en in het zich verblijden in hun genaden. We lezen aangaande de ootmoed op blz. 257

en 258 "Ze maakt een mens blij met ieder licht dat sterker straalt dan het zijne, en met iedere wind die waait ten goede van anderen. De ootmoed gelooft eerder de genade in anderen, dan dat ze die in twijfel trekt. Een ootmoedige ziel zegt: Ik oordeel dat het met deze christenen nu wel is, maar het zal hierna veel beter met hen zijn. Ze zijn nu aan de grenzen van het nieuwe Jeruzalem, en ze zullen welhaast Jeruzalem binnengaan. Een ootmoedige ziel is geneigd om te zeggen: De hemel is voor die mens meer dan voor mij; Christus is meer voor die gelovige dan voor mij, en God is meer zijn Verbondsgod dan de mijne. O, waren de christenen ootmoediger, dan zou er minder vuur en meer liefde onder hen zijn dan nu."

Ds. A. van Heteren.

loften komen tot allen die tot de zichtbare kerk behoren. Deze laatste accenten waren gericht tegen de eenzijdigheid van dr. C. Steenblok.

Om u een idee te geven betreffende de inhoud van dat boekje citeer ik enkele zinsneden eruit. "Vraag 82: *Aan wie worden de beloften van het verbond voorgesteld?* Antwoord: *Aan allen die het Evangelie horen, met hun zaad: U komt de belofte toe en uw kinderen.* Vraag 83: *Welk recht hebben zij die het Evangelie horen op de beloften, als ze hun zo in het algemeen vermaakt worden?* Antwoord: *Een recht van aanneming van de beloften en van al de goederen die erin vervat zijn (...).* Vraag 84: *Welk recht geeft het geloof of de daad van het geloven op de beloften?* Antwoord: *Een recht van bezit, uit kracht van de vereniging met Christus...*"

In zijn toelichting op deze vragen en antwoorden gaat Ralph Erskine er nog nader op in. Hij doet dat op een krasse manier. "Wie zijn de voorwerpen van de belofte en aan wie worden deze aangeboden? Aan zondaren uit het menselijke geslacht. Aan zondaren te Sion of de zichtbare kerk. (...) Gij allen hebt recht van toegang en vrijheid, om te mogen komen en daarvan bezit te nemen. Ja, ik zeg u, dat er ten opzichte van de uitwendige bedeling van het Evangelie alhier niemand is, of hij heeft zulk een goed recht op de belofte, als ooit enig gelovige had..." Ds. Kersten achtte het kennelijk nodig deze en andere uitspraken kenbaar te maken in de kring van zijn gemeenten. Dat is des te opmerkelijker daar hij de laatste jaren daarvoor zich had gesteld achter de meer strikte opvattingen van dr. C. Steenblok. In het boek van ds. C. Harinck is het allemaal te lezen.

Het jaar daarop, in 1949 dus, verscheen het boekje van ds. R. Kok, getiteld 'Het aanbod van Gods genade'. Het overgrote deel van de 113 pagina's wordt ingenomen door brede citaten uit de geschriften van reformatoren, schrijvers van de Nadere Reformatie, puriteinen en Schotten. Zijn bedoeling was te benadrukken dat er een welmenend aanbod van Gods genade komt tot allen die onder het Evangelie leven. Laat ik ook hier een citaat uit nemen. Het is van dr. A. Comrie: "Wij verstaan het schenken, aanbieden of geven met deze bepaling dat de dingen die dus aangeboden zijn, ons waarlijk van God geschonken en gegeven zijn in de

HET AANBOD VAN GENADE (4, SLOT)

Nog steeds – en nu voor het laatst – lezen we in het recent verschenen boek van ds. C. Harinck 'De prediking van het Evangelie'. Al eerder zagen we dat hij daarin een aantal ontwikkelingen in de Gereformeerde Gemeenten bespreekt. Ontwikkelingen in het midden van de vorige eeuw die alle te maken hebben gehad met het aanbod van genade. Hij heeft zich diep ingegraven in dit onderwerp. Veel waardering heb ik voor de gedocumenteerde manier waarop hij van een en ander verslag doet in dit boek. Wie zich op de kwesties rond ds. R. Kok en dr. C. Steenblok wil bezinnen, kan om dit boek niet meer heen.

Wat het onderwerp zelf betreft – ik kan me eigenlijk niet voorstellen dat de schrijver met genoegen aan het samenstellen van dit boek gewerkt heeft. Hij behoort zelf tot het kerkverband waarvan hij de interne spanningen en het onderlinge onbegrip moest beschrijven. Althans die taak had hij zichzelf gesteld. Dat kan, zo denk ik, alleen maar met pijn en schaamte gedaan zijn. Zoveel verwarring en menig keer zoveel onwil om naar elkaar te luisteren... Zoveel misverstand ook en af en toe zoveel beperktheid in het zicht op het spreken van de Schrift aangaande deze dingen... Zelf hield ik een akelig en verdrietig gevoel aan het relaas van dit boek over. Het was me allemaal wel bekend, maar nu het beeld weer eens scherp getekend is, maken de rafels en de kartelranden het geheel des te ontluisterender. Ik geef mijn conclusie alvast maar, voor-

dat ik iets uit de inhoud weergeef: dit alles was niet nodig geweest! De schorsing van ds. R. Kok niet en de uittocht van dr. C. Steenblok en de zijnen niet. De zaken zijn onnodig op de spits gedreven. En mij dunkt – het is overigens heel menselijk en met veel voorbehouden gezegd – als ds. G.H. Kersten in de jaren rond 1950 nog had geleefd en hij had zijn stem nog kunnen laten gelden, dan was het ook anders gegaan.

Hoe ik ertoe kom om dit zo nadrukkelijk hier te zeggen? Wel, dan ga ik af op de laatste publicatie van ds. Kersten. Op 6 september 1948 is hij overleden. Maar minder dan twee maanden daarvoor verzorgde hij nog een uitgave van een werkje van de gebroeders R. en E. Erskine en J. Fisher. Het thema was het verbond der genade. Het mag met enig recht wel zijn geestelijk testament genoemd worden. Ds. Harinck toont in zijn boek aan dat ds. Kersten met deze uitgaaf een tweeledig doel voor ogen had. Allereerst een pleidooi voor de verbondsvisie die in de leeruitspraken van 1931 was verwoord. Een pleidooi voor de gedachte dat Christus het Hoofd van het genadeverbond is en dat alleen de uitverkorenen de weldaden van het verbond ontvangen. Maar de (door ds. Kersten aangebrachte) cursiveringen lieten zien dat hij daarnaast wilde accentueren dat het aanbod van genade algemeen en aan ieder welgemeend gedaan wordt en dat de verbondsbe-

beloften des Evangelies en menen dat deze drie woorden, schoon verscheiden in klank, een en hetzelfde betekenen. In dit opzicht wordt de gehele zaligheid, die God schenkt aan ons arme zondaars, die niets als hel en verdoemenis waardig zijn en die niets hebben of doen kunnen om die zaligheid te verkrijgen, een gave genoemd, die God ons in het Evangelie voorstelt, aanbiedt, schenkt uit vrije genade."

Wie de twee boekjes - dat van ds. Kersten uit 1948 en dat van ds. Kok uit 1949 - naast elkaar legt en eerlijk vergelijkt, zal tot de conclusie moeten komen dat ze eenzelfde geest ademen. Een principieel onderscheid is er niet tussen. Trouwens, ook in het boekje van ds. Kok worden de gebroeders Erskine stem gegeven. Ds. Harinck concludeert dat ds. Kok bezorgd was over het ontbreken van het aanbod van Gods genade in de prediking van het Evangelie. Hij wil dat de beloften van het Evangelie niet beperkt worden tot de uitverkorenen, maar tot allen worden gepredikt. Hij noemt, met verwijzing naar de oude schrijvers, het aanbod van Gods genade een toezegging van God. Hij heeft de hartelijke overtuiging dat de Heere in het Evangelie een toezegging, dus een belofte doet. Precies zoals Erskine dat zegt in het boekje van ds. Kersten.

En toch gaat het mis. Precies rond dat boekje uit 1949. Er zijn bezwaarschriften uit het westen des lands op de kerkelijke vergaderingen gebracht. Men vindt de voorstellingen die erin worden verwoord toch te ruim. Eén en ander vindt ingang. Met als gevolg dat ds. R. Kok in 1950 wordt geschorst door de Generale Synode die dan bijeen is. De beschuldiging die verheven wordt tot grond voor de schorsing is: *"vereenzelviging van de beloften met het aanbod van genade"*. Op die vergadering (aldus ds. Harinck in zijn boek) heeft ds. Kok met het boekje van Fisher en Erskine, dat ds. Kersten had uitgegeven, in zijn hand gestaan om daaruit voor te lezen. Maar hij ontvangt de gelegenheid niet. Het besluit valt. En de vergadering gaat na het zingen van Psalm 68 vers 10 uiteen.

Ds. Harinck doet in zijn boek een diepgravende poging om de motieven en eigenlijke achtergronden van deze veroordeling bloot te leggen. Is het misschien een spraakverwarring geweest over welke beloften ds. Kok het had? Zou ds. Kok soms de 'speci-

fieke verbondsbeloften' hebben vermengd met de 'algemene evangeliebeloften'? En wilde de Synode waken voor het dooreenhalen van die beide? De conclusie van ds. Harinck is dat dat niet het geval was. Recht-toe recht aan schrijft hij: "Het ging er gewoon om aanbod van genade en belofteprediking te scheiden". En dat terwijl twee jaar tevoren het door ds. Kersten uitgegeven boekje de dingen zo anders en zo helder zei. Of neigde ds. Kok soms naar de drie-verbondenleer waarvoor, zoals bekend, in de Gereformeerde Gemeenten geen plaats is. Dat was het evenmin, zegt ds. Harinck.

Ik schrijf de conclusie van ds. Harinck hier over. Ik doe dat met dankbaarheid. Omdat ik het zó positief vanuit de kring van ds. Harinck nog nooit las. Me dunkt, het heeft iets van een aanzet tot rehabilitatie. *"Op alles terugziende, kunnen we toch niet zeggen dat ds. Kok een predikant was die de gereformeerde leer verliet. We kunnen ook niet zeggen dat hij tot de drie-verbondenleer is vervallen. Ds. Kok putte zijn theologische opvattingen vooral uit de oudvaders."* Ds. Harinck vervolgt dan met te zeggen dat ds. Kok zich met zijn wel eens eenzijdige woorden ongelukkig heeft uitgedrukt. Maar dat had niet meer op moeten leveren dan een maning tot voorzichtigheid. Het was echter in een sfeer van verstoorde verhoudingen dat er voor de ruimte en de bewogenheid van ds. Kok geen plaats was binnen zijn kerk. Enkele jaren

later, in 1953, ontlaadde de spanning zich op weer een andere wijze...

Ds. Harinck schreef een moedig boek. Met zijn analyse en de (voorzichtige) conclusies die hij eraan verbond, durfde hij in eigen vlees te snijden. Over een aantal punten in dit boek heb ik nog wel vragen. Zo bijvoorbeeld waar toch die streng doorgevoerde onderscheiding tussen 'de beloften van het verbond' enerzijds en 'de beloften van het Evangelie' anderzijds vandaan komt, of ze wel goed doordacht is, ja of ze de toets van de belijdenis wel kan doorstaan? En waar ligt dan de precieze scheiding tussen beide soorten beloften? Onze vaders spraken over deze dingen anders en onbevanger. Zo is het opvallend dat Erskine juist de beloften van het verbond (!) vereenzelvigt met het algemene aanbod van genade.

Ik eindig deze viervoudige bespreking met een klein citaat. Het is genomen uit de Saambinder van 26 maart 1931:

"Als we Christus en de beloften van bekering en vergeving der zonden prediken aan allen (...), dan prediken wij aan allen een Christus die alleen genoegzaam en gepast is voor allen, zelfs de grootste zondaren..."

N.a.v.: Ds. C. Harinck, *De prediking van het Evangelie. Het aanbod van genade. Uitgeverij Den Hertog te Houten. Paperback. 308 pag. Prijs € 17,50.*

Ds. J.M.J. Kieviet

GEDRAGEN DOOR JEZUS

Wanneer het Avondmaal gelovig gevierd wordt, namelijk tot 's Heeren gedachtenis, dan heeft men deel aan Christus. Zijn verleden, Zijn heden en Zijn toekomst. In het formulier wordt ons dit rijk aangegeven, verzegeld en bekrachtigd. Het verlossingswerk van Jezus Christus wordt naar de Schriften verkondigd. Wee onzer wanneer het gedeelte wat aan de orde is slechts af en toe gelezen wordt en door ons niet verstaan, gekend en beleden wordt. Wanneer het ontbreekt kunnen we wel Avondmaal vieren, maar het wezen van het Avondmaal wordt niet gekend. In prediking en pastoraat dient daaraan aandacht besteed te worden, te meer daar de avondmaals-tafels al meer gevuld worden. Ook voor het geestelijk leven is het van belang, want geloofsgroei mag niet

ontbreken. Petrus houdt in zijn zendbrief ons voor: wast op in de genade en kennis van onze Heere Jezus Christus, 2 Petrus 3:18. Welk een pastoraal woord is dit. Er mag geen geestelijke stilstand zijn. Op groei komt het aan. In rijpheid moet men toemen. Dan is er wasdom in genade. Haar diepte en heerlijkheid wordt dan gekend. Men zal alleen uit haar en door haar gaan leven. Voor leven en sterven zal men op haar vertrouwen. Op genade komt het aan en genade is genoeg. Tot Paulus heeft de Heere Christus gezegd: Mijn genade is u genoeg! In genade zit leven en werking. Naast opwas in de genade heeft de apostel het over opwassen in de kennis van onze Heere Christus en Zaligmaker. Door Petrus wordt bedoeld op de toename van het ken-

nen van Hem als Heilsmiddelaar en Zijn werk in de staat van Zijn vernedering en in de staat van Zijn verhoging. De zaligheid in Hem en door Hem zal al meer spreken en alle heil voor leven en sterven wordt alleen van Hem verwacht. Wat in zondag 1 van onze catechismus staat, zal de belijdenis van het hart zijn. Dit nu mag een avondmaalganger niet onbekend zijn. Door de zegen van de Heilige Geest leidt de prediking van het Woord daarheen. Bij Woordvrucht geeft de Heere avondmaalstroost, bemoediging en versterking. Het avondmaalsformulier wijst daar ook op door ons stil te houden bij de weg van de Heere Jezus. Zijn lijden en sterven wordt geplaatst tegenover de ontzagelijke werkelijkheid die we verdiend hebben namelijk de toorn van God waaronder we eeuwig hadden moeten verzinken. We hadden voor altoos moeten ondergaan. De eeuwige verdoemenis zou onze plaats moeten zijn. We hadden recht op de Godverlating. De Heilige Geest leert ons dit geloven en belijden. Het gaat ons hele leven beheersen. We kunnen er niet boven uitgroeien. Het breekt ons zondig, hoogmoedig bestaan af en ootmoed komt er voor in de plaats. Het leidt tot verwondering en aanbidding. De grote, onuitsprekelijke liefde van de Vader en van de Zoon gaat ons al meer beheersen. De Vader heeft de menswording van de Zoon gewild en waartoe wordt ons verkondigd in het Woord. De wil van de Vader wordt door de Zoon gedaan en geëerd. Het is Zijn spijze de wil van de Vader te volbrengen. Met nadruk wordt in het formulier gezegd: 'de ganse tijd van Zijn leven'. Op treffende wijze wordt ons getekend wat Jezus op aarde gedragen en vervuld heeft. Hij droeg Zijn gehele leven de toorn van God en heeft alle gehoorzaamheid en gerechtigheid van de Goddelijke wet vervuld. Wat de Heere Jezus geleden heeft wordt gesteld onder het gezichtspunt van de toorn van God. De toorn onder welke wij eeuwig hadden moeten verzinken. Met deze omschrijving wordt de oneindige zwaarte van Gods toorn aangegeven. Op die toorn van God moet de nadruk vallen. De gehele lijdensgeschiedenis is bij de toorn van God betrokken. Jezus Christus heeft Zelf gezegd dat Hij de drinkbeker van Zijn Vader moet drinken. Die beker is de beker van Gods toorn. Laten we daarover niet gering denken en ook niet menen dat de gedachte in het formu-

lier van een toornend God Oudtestamentisch is en het Nieuwe Testament anders spreekt. Daar valt zoals men zegt het accent op de liefde. Zeker mag niet tekort gedaan worden aan de bekendmaking en werking van 's Heeren liefde, zoals we dat in het Nieuwe Testament vinden. Maar over de toorn wordt in dit Testament niet gezwegen. Welk een uitspraken kunnen we lezen. De Heere Jezus heeft over de toorn gesproken. En wat staat er in de brieven van de apostelen? Waar wijst het boek Openbaring ons op? We kunnen weten dat de toorn van God er nog is. Waarin hij bestaat en blijkt. Niets menselijks kan gezegd worden van Gods toorn. Hij is geen opwelling. Hij spreekt van het heilig ongenoegen van de Heere over de zonde. Het woord van de Heere wijst ons daarop. We horen in woorden en het spreekt in daden. Vandaar dat de catechismus niet overdreven stelt, maar naar waarheid: dat God Zich schrikkelijk vertoornt beide over de aangeboren en werkelijke zonden en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen. De Heere houdt de schuldige geenszins onschuldig. De Heere mag eisen gehoorzaamheid aan de wet en een leven ernaar. Onder het gebod en het verbod van de Heere komt niemand uit. Genade leert ons buigen voor de heilige eis van de Heere. De toorn van de Heere gesteld op overtreding en nalatigheid is rechtvaardig. Wanneer dit van harte beleden wordt, gebeurt

dit met droefheid. Want het niet kunnen beantwoorden aan de eis die de Heere stelt en het eeuwig gemis van de Heere treffen zeer diep. Men zou willen leven naar de wil van de Heere, want Hij is het waard. Wat krijgt bij die beleving en doorleving de prediking van het kruislijden, het dragen van de toorn door Jezus grote waarde. Het hart gaat ervoor open. Het oog wordt er naar gericht. Het geloof neemt toe en vlucht tot Hem. Zijn levensgang bewerkt voldoening en verdient genade voor leven en sterven. Welk een liefde. Jezus Christus verzonken onder Gods toorn om mij te verlossen van Gods rechtvaardig oordeel over de zonde. Ik had eeuwig ten onder moeten gaan, maar nu mag ik door Gods genade leven en Zijn gunst kennen. En worden daardoor mijn erfenis, mijn daden, mijn verdienste opgeborgen en nu maar leven: geen zondaar meer? Bij elke Avondmaalsviering is er de herinnering aan en het wijzen op de zaak: onder de toorn van God eeuwig hadden moeten verzinken. Maar nu door Jezus' lijdensgang is er betaling, verlossing, bevrijding en gemeenschap tot in eeuwigheid. Wanneer we het verstaan wordt het al meer: o liefde, die om zondaars te bevrijden, zo zwaar moest en wilde lijden. Zijn dragen leidt tot wegdragen. Tot eeuwig leven met de Heere.

Hallelujah! Lof zij de Heere!

Ds. M.C. Tanis.

BRIEVEN AAN OUDERS (2)

Er is vader Lamech. Hij is "de zevende van Adam", de zevende in de lijn van Kaïn. Ten aanhore van zijn vrouwen zingt hij – om het zo te zeggen – een lied: "Hoor mijn stem, gij vrouwen van Lamech, leent het oor aan mijn rede: ik dood een man om een wond en een knaap om een striem. Want Kaïn zal zevenvoudig gewroken worden, maar Lamech zevenenzeventigvoud." (vert. Aalders). Wat is die man strijdlustig en wraakzuchtig. Wat een bluff, wat een grootspraak! Hij had dus twee vrouwen: Ada en Zilla. Daarmee doorbrak hij de schepingsordinantie. De gevolgen van de zondeval treden in Lamechs leven al duidelijker in het licht. Lamech was vader geworden. Zijn vrouw Ada baarde Jabal en Jubal, en zijn vrouw Zilla Tubal-Kaïn.

Jabal werd – zo lezen we – een nomade. Hij woonde in een tent en had vee. Hij trok met zijn vee van plaats tot plaats, en die uit hem geboren werden waren ook nomaden. Jubal vond de citer en de fluit uit. Hij werd musicus evenals zijn nageslacht. De zoon van Zilla, Tubal-Kaïn, werd smid. Hij bewerkte koper en ijzer, en in zijn smederij werden zijn zonen en kleinzonen opgeleid in het smidsvak. Let u erop dat er steeds een punt staat. Dat betekent dat het leven geen meerwaarde heeft. Er staat niet: en zij zochten de Heere, of zij vreesden de Heere of zij baden om de beloofde Verlosser. Niets van dat al. Vaders, moeders, u denkt toch niet voor uw kinderen slechts aan dit leven? O 't is verblijdend als onze kinderen met een goed schoolrapport thuiskomen. 't Is een voorrecht als u

uw kinderen een goede opleiding kunt geven. Misschien bent u trots op hun goede resultaten. 't Kan zijn dat u zelfs wilt pronken met de status van uw kinderen.

Echter – ik vraag u – is er niet meer? Is het alleen dit leven, en dan punt, uit? Wat is dat arm, nameloos arm! Ze hebben toch een ziel voor de eeuwig-

heid? Wat ze ook bereiken in dit leven, als ze niet meer hebben, dan is het straks eeuwig rampzalig. Dat is toch verschrikkelijk! Hoe erg als onze kinderen geen deel dan in dit leven hebben. Denkt u daar aan, vaders en moeders? Laat Lamech dan toch ter waarschuwing zijn.

Ds. P. van Zonneveld

IS DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS NOG BRUIKBAAR?

Die vraag komt boven wanneer we kennis nemen van de inhoud van het artikel dat ds. H.C. Mijnders heeft geschreven in het kerkblad voor het noorden d.d. 14 februari. Kunnen catechisanten inderdaad niet meer volgen wat wordt verwoord in het leerboek der kerk? Ds. Mijnders stelt dat de Heidelbergse Catechismus niet meer overkomt in onze tijd bij de jon-

geren. Bovendien signaleert hij een tegenstelling tussen de Catechismus en de Bijbel. De kop boven het artikel van ds. Mijnders luidt: *De 'nieuwe catechismus' van Elly en Rikkert*. Terecht legt ds. P. Roos in het artikel dat wij in ons blad van zijn hand opnemen de vinger bij zeer verontrustende zaken in dit artikel.

DE 'NIEUWE' CATECHISMUS VAN HEIDELBERG

In het kerkblad van 14 februari schreef Henk Mijnders een artikel over de "nieuwe catechismus". Afgezien van verschillende kleine vossen in dit artikel, sluipen er ook drie hele grote vossen rond in zijn voorstelling. Het gaat hem om twee hoofdlijnen:

1. De Heidelbergse Catechismus komt niet meer over bij de postmoderne mens. Vooral het "stellige weten" is niet van deze tijd. Maar op veel meer punten laat de Heidelberger het volgens hem volkomen afweten. De Catechismus voldoet "bij lange na niet" aan de eis van de mens van nu. Het gaat daarin te veel om de "grote verhalen", een

aanduiding waarmee men, als ik het goed zie, alles samenvat wat vast en betrouwbaar en doordacht is. De dominee van Zwolle voert zelfs een pleidooi voor geloof "zonder al te diep nadenken".

Velen zullen met mij instemmen als ik zeg dat hij hierin heel ver, veel te ver gaat. Onze Catechismus zal nog bij velen onder ons geliefd zijn. Maar goed, dat zou nog subiekief kunnen genoemd worden.

De kerk van de laatste 450 jaar heeft er bij geleefd en kon er ruimschoots bij leven, als Belijdenis wel te verstaan, onder en beneden de maat van de Heilige Schrift.

Wat mankeert er dan nu aan? Hierboven is iets weergegeven van de grote manco's van ons leerboek, die werden opgesomd door de schrijver. Te stellig, te zeker, te doordacht, te vol! In veel preken zal juist op deze zaken worden aangedrongen. In zijn artikel noemt Ds. Mijnders zelf Paulus al, die het ook zo zeker wist? Ik hoop toch niet dat Paulus ook onder dit oordeel gaat vallen?

Maar het lukt niet meer op de catechisatie. Jammer toch voor al die mensen bij wie dat wel lukte en die nu en passant buiten hun tijd blijken te staan.

Die postmoderne mens, de belijdeniscatechisanten in Zwolle behoren toch tot de generatie die zo heel veel moet leren en studeren, die op andere terreinen zo heel veel moet weten, die geoefend is in diep nadenken, die zo heel veel kan begrijpen van dingen, die het eenvoudige volk van vroeger niet begreep en niet wist, terwijl deze diep konden nadenken over de heilgeheimen? Heeft de Heere Jezus Zelf niet ernstig en waarschuwend gesproken over de wijzen en verstandigen van Zijn dagen?

Ik hoorde dezer dagen een andere typering van de postmoderne mens; alles moet voor hem "leuk" zijn.

2. Er wordt ook een gapende kloof gezien tussen de Catechismus en de Bijbel zelf. Nu ja, Paulus valt ietwat uit de toon. En Job ook, en Abraham, en David en nog veel anderen eveneens. Zijn enerzijds de "grote verhalen" achterhaald, de Bijbel, zo lees ik in hetzelfde artikel, is een boek vol (grote) verhalen. Ik rijm dat niet met elkaar.

Wij hebben in onze kerken altijd willen pleiten voor de nauwe band tussen Schrift en confessie. Ik ben dan ook bezwaard als de zaken hier anders worden voorgesteld. Prof. Van Genderen heeft in mijn tijd steeds de grote waarde van de Belijdenis beklemtoond. Ik raad de pastor van Zwolle aan om daar nog eens opnieuw over na te denken. Dreigt hij niet iets prijs te gaan geven van wat onopgeefbaar is? De Catechismus blijft altijd nieuw.

3. De nieuwe Catechismus gaat er anders uitzien. Deze wordt vertolkt door bijvoorbeeld Elly en Rikkert. Daarin gaat het over een liegbeest en over pindakaas. Dat is postmodern, simpel en eenvoudig en verstaanbaar. Hoe is dit mogelijk? Ik heb vertwijfelde christenen uit onze kerk ontmoet die na het lezen van dit stuk zich

Help ons en bid voor ons is de oproep van de verdrukten en vervolgden christenen in China

De interkerkelijke Stichting China houdt zich reeds bijna 10 jaar bezig met het vertalen en verspreiden van reformatische geschriften

Ook de Chinese kinderen worden niet vergeten: Opnieuw staat een herdruk van de **Kinderbijbel van Vreugdenhil** op stapel.

Mag de nood van het Chinese volk ons niet onberoerd laten.

**Uw hulp is dringend nodig
Giro 320666**

afvroegen wat er toch allemaal gebeurt vandaag de dag. Men weet het niet meer. Men staat buiten de trend, buiten de tijd, zo denkt men.

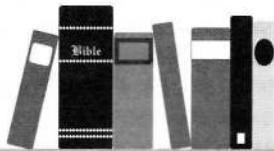
Ds. Mijnders wil een catechismus a la Hanna Lam en Elly en Rikkert. Ik las juist een heel andere visie op deze liederen binnen de Evangelische beweging (want daar hebben we het hier nu toch over?). Agnes Amelink schreef: "Daarom heb ik mijn bedenkingen bij de Evangelische beweging. De liederen die daar gezongen worden, wekken de indruk alsof geloven heel makkelijk is. Jezus heeft ons gered, God is goed. Dat is waar, maar ik las laatst: God is goed, wordt als snel: God is doodgoed. En voor je het weet is dat verworpen tot: God is dood". Cru gezegd, maar wel beklemmend. Voor je het weet...! Goed om het ook eens van die kant te horen.

Ik schrijf deze reactie in verbondenheid met vele mensen, ook in het Noorden, die in eenvoud willen blijven leven bij Schrift en belijdenis.

Tenslotte: Bedoelt de schrijver echt de Gereformeerde Belijdenis af te schrijven? Daarover vel ik geen oordeel. Ik kan dat zelfs niet aannemen. Maar hoe ontstaat zo'n artikel dan? Het moet hoe dan ook, toch gezien worden als een zaak die springlevend is binnen onze kerken. En tegelijk beseffen we dat een zodanig schrijven zwaar ondermijnend werkt.

Moge de Heere ons allen overtuigen door Zijn Woord en Geest van de dingen die onder ons volkomen zeker zijn.

ds. P. Roos

BOEKBESPREKINGEN

L.J. van Valen, *Bunyan in beeld*, 240 blz., € 37,50, Uitgeverij en boekhandel 'de Ramshoorn' (tel. 0113-230340). Wie een Bunyanreis heeft gemaakt zal zeker met voldoening dit rijk geïllustreerde boek ter hand nemen. In grote lijnen wordt het leven van John Bunyan beschreven. In de "Christenreis" zijn veel beelden uit Elstow, Bedford en omgeving verwerkt. Veel van wat Bunyan heeft gebruikt voor zijn meest bekende boek valt nog te zien in Bedford en omgeving. Het boek geeft een duidelijk beeld van de geboortestreek van Bunyan en biedt nauwkeurige toeristische informatie, routebeschrijvingen, kaarten en foto's. Dit maakt het boek uitermate geschikt als gids tijdens een Bunyanreis. Na het 'Ten geleide' bevat het boek de volgende hoofdstukken: 1. Aan het beekje in Harrowden. 2. Een goddeloze jeugd. 3. Stilgezet op de Green. 4. De vrouwen van Bedford, en wat volgde. 5. De uitlegger van de St. John's kerk. 6. In de gemeente van St. John's. 7. Bunyan als herder en leraar. 8. Donkere wolken. 9. Gearresteerd. 10. In de gevangenis. 11. Het pleidooi

van Elizabeth. 12. Vrij en weer gevangen. 13. Agnes Beaumont. 14. De Christenreis. 15. Beelden uit de Christenreis. 16. Jaren van vervolging. 17 De laatste jaren. 18. Hij preekt na zijn sterven.

Bunyan stierf 31 augustus 1688. Hij mocht de moeiten en zorgen van een ellendige aarde verlaten om voor eeuwig met Christus te leven. Mocht het lezen van dit boek jong en oud brengen of al meer brengen tot het lezen van de geschriften van John Bunyan zelf.

De boekenkast thuis of in de bibliotheek nog niet aangevuld met het boek "**Van burger tot veteraan**" ?? Doe het dan **NU!!**

Een waar verhaal over het Zeeuwse bataljon! Mensen betrokken bij het verzet en in 1944, als O.V.W.er in militaire dienst gegaan om ons land boven de rivieren te helpen bevrijden. Naast belevenissen uit die tijd, worden ook de lotgevallen op hun zwerftocht door Europa en vooral **bij het verblijf in Indië** beschreven.

Het boek telt 400 pag. en bevat ruim 200 foto's.

ISBN 90-806342-4-7, Prijs € 22,50

Levering via de boekhandel of tel. 0113-351225

TEXEL.

Ruim gelegen 6-8 pers. bungalows, 3 sl.k., wasm. en 4-6 pers. stacaravans, 2 sl.k., douche.

Bel voor de folder: 0222-318391. Bungalowpark "De Verrassing" Bijenkorfweg 6, Oosterend.

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0184 - 630 180

Reformatische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen

Deo Volente
Zaterdag 29 maart 2003
10.00 - 15.30 uur
Julianakerk
Pr. Bernhardlaan 26, Veenendaal
Crèche: kinderen t/m 5 jaar, alléén tijdens bijeenkomst.
Het thema van deze dag zal zijn:
"Boodschap van Vrede"
(naar Jesaja 52 vers 7)

Sprekers: **Dr. W. v. Vlastuin** (voorzitter)
Ds. Chen Min Yen (China)
Ds. C. v.d. Berg (verlof zuidoost Azië)
Mevr. M.A. Mijnders - van Woerden
Miss Mary Ma Yanhua (China)
Dr. C. Tallach (HongKong)
Ds. J.A. v.d. Berg
Ds. L.W. v.d. Meij

Bestemming collecte: Bijbelverspreiding China

Middagpauze en ontmoeting
12.15 - 13.45 uur
Neem uw lunch zelf mee.
Koffie, thee en frisdrank zijn verkrijgbaar.
Boekentafels en verkoopartikelen aanwezig.

Wij ontmoeten u graag!

Voor meer informatie: tel. 0252-418269
Secretariaat Bonisa Zending fax 0252-425919
Grachtweg 20, 2161 HN Lisse e-mail: bonisa@zonnet.nl

't Boekendal
Winkelcentrum Urkerhard
Nagel 48, 8321 RG Urk
Tel: 0527 - 682110 Fax 0527 - 688668

Boeken & Bijbels
CD's en Bladmuziek
Schoolartikelen
Kadoartikelen
Kopieerservice
Wenskaarten

Verzending door heel Nederland